

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2026. gada 26. augustā

Senāts šādā sastāvā: senators referents Aivars Uminskis, senatores Sandra Kaija un Inese Laura Zemīte

rakstveida procesā izskatīja krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /Persona A/ un viņa aizstāves zvērinātas advokātes Vitas Tanasi kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas 2024. gada 26. septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 19. oktobra spriedumu

/Persona A/, personas kods /Personas kods A/,

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 179. panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 2 gadiem un probācijas uzraudzību uz 1 gadu.

No /Persona A/ cietušās Vācijas Federatīvajā Republikā reģistrētā uzņēmuma /Nosaukums A/” GmbH (turpmāk –/Nosaukums A/” GmbH) labā piedzīta mantiskā zaudējuma kompensācija 33 892,80euro.

[2] Ar pirmās instances tiesas spriedumu apsūdzētais atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 179. panta trešās daļas par piesavināšanos lielā apmērā.

[3] Ar Vidzemes apgabaltiesas 2024. gada 26. septembra spriedumu, iztiesājot lietu sakarā ar apsūdzētā /Persona A/ aizstāves V. Tanasi apelācijas sūdzību, Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 19. oktobra spriedums atcelts daļā par apsūdzētajam /Persona A/ noteikto sodu.

/Persona A/ pēc Krimināllikuma 179. panta trešās daļas, piemērojot Krimināllikuma 49.¹ panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar brīvības atņemšanu uz 1 gadu 8 mēnešiem un probācijas uzraudzību uz 1 gadu.

Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedums atstāts negrozīts.

[4] Par Vidzemes apgabaltiesas 2024. gada 26. septembra spriedumaizstāve V. Tanasi iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt minēto spriedumu pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai.

Savu lūgumu aizstāve pamatojusi ar šādiem argumentiem.

[4.1] Apelācijas instances tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 19. panta, 124. panta, 127. panta pirmās un otrās daļas, 128. panta, 130. panta otrās daļas, kā arī 564. panta ceturtās daļas prasības, tādēļ tās spriedums neatbilst Kriminālprocesa likuma 1. un 15. pantam.

No tiesas sniegtā pierādītā noziedzīgā nodarījuma apraksta izriet, ka vienīgā Krimināllikuma 179. pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma faktiskā pazīme, kas noteica apsūdzētā /Persona A/ nodarījuma juridisko kvalifikāciju, bija apsūdzētā /Persona A/ bezdarbība, proti, apsūdzētais /Persona A/ izdarīja piesavināšanos lielā apmērā, tīši neatdodot cietušās „/Nosaukums A/” GmbH noteiktajā termiņā tai piederošo precī un naudu par realizētajām precēm, tādējādi radot cietušajai „/Nosaukums A/” GmbH materiālos zaudējumus 43 578,71euro.

Tiesa nav izvērtējusi, vai apsūdzētā /Persona A/ darbībās – uzņēmumam piederošo preču un naudas par realizētajām precēm neatdošana – ir konstatējama inkriminētā noziedzīgā nodarījuma subjektīvā puse – mantas neatdošanas īpašais nolūks – iegūt svešu mantu, atstumjot tās īpašnieku –, kas ļauj to norobežot no citiem līdzīgiem noziedzīgiem nodarījumiem vai, piemēram, no civiltiesiska delikta.

Finanšu līdzekļu esība, norēķināšanas ar citiem klientiem, nevis cietušo /Nosaukums A/” GmbH vai savlaicīga nenorēķināšanās par piegādāto precī, kā arī skaidras naudas izņemšana no uzņēmuma SIA „/Nosaukums B/” bankas konta *per se* neliecina par nodomu nolaupīt vai piesavināties svešu mantu.

[4.2] Apsūdzētā /Persona A/ darbībās nav noziedzīgā nodarījuma objektīvās puses.

Atzīstot apsūdzēto par vainīgu, tiesa nav ņēmusi vērā, ka: 1) cietušā pārstāvis tiesas sēdē liecinājis, ka preču piegāde notika saskaņā ar SIA „/Nosaukums B/” un /Nosaukums A/” GmbH noslēgtā līguma (turpmāk – Līgums) noteikumiem; 2) Līguma noteikumi paredzēja norēķināties par precēm ar pēcapmaksu; 3) pēc pēdējās preču – automašīnu rezerves detaļu – piegādes 2008. gada 23. decembrī, SIA „/Nosaukums B/” veica daļēju rēķina apmaksu; 4) no /Persona A/ komunikācijas ar cietušās pārstāvi /Persona B/ izriet apsūdzētā /Persona A/ ieinteresētība un vēlēšanās izpildīt preču piegādes līgumu; 5) automašīnu rezerves detaļas /Persona A/ nav izmantojis savām vajadzībām; 6) /Nosaukums A/” GmbH, piedāvājot pēcapmaksas noteikumus klientam SIA „/Nosaukums B/”, uzņēmās komercdarbības risku (šajā gadījumā debitoru risku jeb kredītrisku), savukārt SIA „/Nosaukums B/” nenorēķināšanās ar /Nosaukums A/” GmbH par piegādātajām precēm ir šāda riska iestāšanās gadījums.

Tādējādi automašīnu rezerves detaļas iegūtas un izmantotas, ievērojot darījuma noteikumus. Savukārt līdz ar Līguma noslēgšanu un preču piegādi starp SIA „/Nosaukums B/” un /Nosaukums A/” GmbH tika izveidotas civiltiesiskās attiecības, kas atbilst Civillikuma 2107. pantam.

[4.3] Apelācijas instances tiesa atzinumu par apsūdzētā vainīgumu pamatojusi ar kļūdainu secinājumu, ka /Persona A/ bija SIA „/Nosaukums B/” patiesā labuma guvējs.

Saskaņā ar publiski pieejamo informāciju /Persona A/ bija SIA „/Nosaukums B/” prokūrists, kas atbild tikai viņam doto un īstenoto pilnvaru apmērā atbilstoši Civillikuma 2295.– 2311. pantiem. Savukārt saskaņā ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma 1. panta 5. punkta a) apakšpunktu patiesais labuma guvējs ir fiziskā persona, kura ir juridiskās personas īpašnieks, vai persona, kura kontrolē juridisko personu, vai kuras vārdā, labā, interesēs tiek nodibinātas darījuma attiecības vai tiek veikts gadījuma rakstura darījums.

[5] Par Vidzemes apgabaltiesas 2024. gada 26. septembra spriedumuapsūdzētais /Persona A/ iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt minēto spriedumu pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai.

Savu lūgumu apsūdzētais pamatojis ar šādiem argumentiem.

[5.1] Tiesa, atzīstot apsūdzēto par vainīgu Krimināllikuma 179. panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā, nav ņēmusi vērā, ka saskaņā ar Līgumu automašīnu rezerves detaļas tika nodotas SIA „/Nosaukums B/” īpašumā, nevis realizācijai Latvijas Republikas teritorijā. Tādēļ apsūdzībā norādītā manta – automašīnu rezerves detaļas un nauda par jau pārdotajām rezerves detaļām – netika uzticēta vai nodota apsūdzētā/Persona A/pārziņā specifiskam mērķim – saglabāt un atgriezt mantas devējam vai izmantot tiesības ar tām rīkoties mantas īpašnieka (devēja) interesēs. Savukārt starp cietušo /Nosaukums A/” GmbH un apsūdzētā vadīto SIA „/Nosaukums B/” pastāv civiltiesisks strīds par rēķinu apmaksas kavējumu, un apsūdzētā darbībās nav konstatējama prettiesiska svešas mantas iegūšana.

[5.2] Apelācijas instances tiesa, sodot apsūdzēto ar brīvības atņemšanu, nav ņēmusi vērā to, ka apsūdzētā apgādībā ir divi nepilngadīgi bērni, kurus apsūdzētais audzina viens. Tādēļ tiesa nav izvērtējusi piemērotā soda veida ietekmi uz nepilngadīgo bērnu tiesībām un tiesiskajām interesēm.

Turklāt brīvības atņemšanas soda izciešana būtiski ietekmēs apsūdzētā iespējas atlīdzināt cietušajai ar noziedzīgo nodarījumu radītos zaudējumus.

Ievērojot minēto, tiesa nepamatoti secinājusi, ka vienīgi apsūdzētā /Persona A/ izolēšana no sabiedrības sasniegs soda represīvo un preventīvo mērķi.

Motīvu daļa

[6] Senāta kompetencē izskatāmajā lietā ir sniegt atbildi, vai apelācijas instances tiesa pareizi piemērojusi Krimināllikuma 179. panta trešo daļu, kvalificējot noziedzīgo nodarījumu.

[6.1] Apelācijas instances tiesa ir konstatējusi, ka 2015. gada 28. maijā iestājās samaksas termiņš /Nosaukums A/” GmbH 2015. gada 28. aprīlī izrakstītajam rēķinam par kopējo summu 7 184,12euro. /Persona A/, būdams vienīgais SIA „/Nosaukums B/” valdes loceklis ar tiesībām pārstāvēt šo uzņēmumu atsevišķi, kā arī minētā uzņēmuma faktiskais īpašnieks un patiesais labuma guvējs, 2015. gada 2. jūnijā deva rīkojumu grāmatvedei pārskaitīt Vācijas uzņēmumam 1 442,86euro, tādējādi veicot daļēju rēķina apmaksu. Turpmāk SIA „/Nosaukums B/” nekādus maksājumus par piegādātajām automašīnu rezerves daļām neveica, lai gan 2015. gada 19. jūnijā iestājās samaksas termiņš 12 477,34euro rēķinam, 2015. gada 26. jūnijā – 340,15 euro, bet 2015. gada 3. jūlijā – 25 019,96 euro.

Turklāt apsūdzētais veica izmaiņas grāmatvedības dokumentos, kuru rezultātā nerealizētās automašīnu rezerves daļas no SIA „/Nosaukums B/” tika pārvietotas uz citu viņam faktiski piederošo uzņēmumu SIA „/Nosaukums C/”.

Ievērojot minēto, tiesa atzinusi, ka /Persona A/ finanšu līdzekļus 33 257,23euro, kas pienācās Vācijas uzņēmumam par realizētajām precēm, ir izmantojis pēc saviem ieskatiem, tādējādi tos piesavinājis. Turklāt apsūdzētā /Persona A/ rīcība, SIA „/Nosaukums B/” uzņēmuma aktīvus – Vācijas uzņēmumam /Nosaukums A/” GmbH piederošās automašīnu rezerves daļas – ieguldot citā viņam faktiski piederošā uzņēmumā, nepārprotami liecina par to, ka /Persona A/ nav rīkojies cietušā interesēs, bet gan pretēji tām, neņemot vērā mērķi, ar kādu cietušais savu mantu bija uzticējis un nodevis SIA „/Nosaukums B/” pārziņā.

[6.2] Senāts norāda, ka no objektīvās puses piesavināšanos raksturo vairākas pazīmes – mantas iegūšanu vainīgais īsteno, izmantojot savu pilnvarojumu attiecībā uz izņemto mantu; mantas iegūšana notiek pretēji cietušā interesēm; mantas iegūšana notiek, mantu pārvietojot no likumīga valdījuma (īpašnieka mantiskās sfēras) nelikumīgā valdījumā (vainīgā mantiskajā sfērā) vai arī neatļauti atsavinot (sk. *Senāta 2023. gada lēmuma lietā Nr. [SKK-\[B\]/2023 8.1. punktu](#), pieejams [Augstākās tiesas tīmekļvietnē](#)). Arī nauda var tikt atzīta par piesavināšanās priekšmetu (sk. *Senāta 2026. gada 13. aprīļa lēmuma lietā [SKK-198/2026, ECLI:LV:AT:2026:0413.11517000720.10.L](#), 5.4. punktu*).*

Tiesību zinātnē arī atzīts, ka piesavināšanās vienmēr ir darbība. Naudas piesavināšanās gadījumā persona izņemto naudu izmanto savām vajadzībām. Mantas izņemšana var notikt, tieši izņemot mantu no vietas, kur tai

saskaņā ar pilnvarojumu jāatrodas. Personai var būt tiesības šo mantu izņemt saskaņā ar pilnvarojuma saturu, taču piesavināšanās gadījumā viņa to izņēmusi, lai izmantotu pretēji pilnvarojuma nosacījumiem, tas ir, lai pēc saviem ieskatiem iegūtu mantu sev vai kādai citai personai, vai arī to izšķērdētu (sk. Mežulis D. *Īpašuma krimināltiesiskā aizsardzība. Rīga: SIA „Biznesa augstskola „Turība””, 2006, 270.–271. lpp.*).

Tādējādi, lai apsūdzētā darbības kvalificētu pēc Krimināllikuma 179. panta, ir jākonstatē, ka preces, ko saskaņā ar piegādes līgumu apsūdzētā pārstāvētā komercsabiedrība saņēma, un finanšu līdzekļi, ko tā nesamaksāja par piegādātajām precēm, ir sveša manta, proti, manta, uz kuru īpašuma tiesības ir citai personai un vainīgais svešu mantu pievienojis savai, atstumjot īpašnieku.

[6.3] Ievērojot, ka uzticēšanās pamatā bija noslēgtais preču piegādes līgums starp Latvijas un Vācijas uzņēmumu (SIA „Nosaukums B/” un /Nosaukums A/” GmbH), noskaidrojams, kādi tiesību akti nosaka preču īpašuma tiesību pāreju un kuras personas īpašumā saskaņā ar piemērojamajiem tiesību aktiem bija piegādātās preces un par to tālāku realizāciju saņemtie finanšu līdzekļi.

[6.3.1] Jebkurām līgumsaistībām, kam ir ārvalsts elements, lai noteiktu līgumu reglamentējošos tiesību aktus, piemērojamas Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regulas (EK) Nr. [593/2008](#) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I), (turpmāk arī – Roma I regula) normas (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2023. gada 14. septembra sprieduma lietā „Diamond Resorts Europe u. c.”, C-632/21, [ECLI:EU:C:2023:671](#), 51. punktu*).

Saskaņā ar Romas I regulas 1. panta pirmo punktu šo regulu piemēro līgumsaistībām „civilīetās un komercīetās”. Šīs normas formulējums atsevišķās citās Eiropas Savienības dalībvalstu valodās, piemēram, franču, angļu (*matière civile et commerciale, civil and commercial matters*), norāda, ka 1. panta pirmo punktu iespējams iztulkot arī tā, ka regulu piemēro līgumsaistībām civiltiesiskos un komercītiesiskos jautājumos. Uz šādas plašākas izpratnes iespējamību norāda arī regulas nosaukums, kurā nav ietverta norāde uz civilīetām vai komercīetām (*Regula par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām*).

No Eiropas Savienības Tiesas prakses izriet, ka Roma I regulas normas būtu piemērojamas arī tādā tiesvedībā, kurā netiek risināts no attiecīgā līguma izrietošs strīds, lai noteiktu sekas, kādas rada attiecīgais līguma noteikums, kas izriet no līgumam piemērojamajiem tiesību aktiem (sal. *Eiropas Savienības Tiesas 2016. gada 28. jūlija sprieduma lietā „Verein für Konsumenteninformation”, C-191/15, [ECLI:EU:C:2016:612](#), 49. punkts*). Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas ģenerālvokāta norādīto minētais izriet no tā, ka tiesību kolīziju normām un tādējādi tiesību aktiem, kas reglamentē konkrētu jautājumu, vajadzētu būt atkarīgiem no šī jautājuma rakstura, nevis no procesuālā konteksta, kurā normas piemērojamas (sk. *Eiropas Savienības Tiesas ģenerālvokāta Nikolasa Emiliu (Nicholas Emiliou) 2026. gada 23. aprīļa viedokli lietā „Steizer”, C-176/25, [ECLI:EU:C:2026:349](#), 54. punktu*).

Saskaņā ar Roma I regulas 3. panta 1. punkta 1. teikumu līgumu reglamentē tie tiesību akti, kurus izvēlas puses. Savukārt šīs regulas 4. panta 1. punkta „a” apakšpunkts noteic, ka, ciktāl par tiesību aktiem, ko piemēro piegādes līgumam, nav izdarīta izvēle saskaņā ar 3. pantu, šādu līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā pārdevējam ir pastāvīgā mītnesvieta.

[6.3.2] Vispirms pārbaudāms, vai puses ir vienojušās par tiesību aktiem, kas reglamentē līgumu (*Roma I regulas 3. panta 1. punkta 1. teikums*).

Līguma 4.1. punktā noteikts, ka piegāde notiek saskaņā ar Starptautiskās Tirdzniecības palātas izstrādātajiem starptautiskajiem tirdzniecības noteikumiem *Incoterms FCA* piegādes nosacījumiem no noliktavas Vācijā. Citu atrunu nav.

Parāžam, it īpaši, ja tās ir apkopojušas, precizējušas un publicējušas atzītas profesionālas organizācijas un tās praksē plaši izmanto uzņēmējdarbības veicēji, ir liela nozīme starptautiskās tirdzniecības nevalstiskajā reglamentācijā. Tās atvieglo uzņēmējdarbības veicējiem līguma izstrādi, jo īsu un vienkāršu terminu izmantošana ļauj noteikt daudzus to komerciālo attiecību aspektus. Starptautiskās Tirdzniecības palātas izstrādātie *Incoterms*, kuros definēts un kodificēts parasti starptautiskajā tirdzniecībā lietotu konkrētu noteikumu un klauzulu saturs, tiek atzīti un praktiski īpaši plaši izmantoti. Analizējot līgumu, valsts tiesai ir jāņem vērā visi šī līguma atbilstošie noteikumi un klauzulas, tostarp, ja nepieciešams, tādi noteikumi un klauzulas, kas ir vispārēji atzīti un paredzēti starptautiskās tirdzniecības praksē kā *Incoterms*. Saskaņā ar *Incoterms* nosakāma, piemēram, preču piegādes vieta, neizmantojot līgumam piemērojamās materiālo tiesību normas (sk. *Eiropas*

Savienības Tiesas 2011. gada 9. jūnija sprieduma lietā „Electrosteel Europe”, C-87/10, [ECLI:EU:C:2011:375](#), 21.–22. un 25. punktu).

Incoterms mērķis ir novērst noteikumu nenoteiktību starptautiskās tirdzniecības līgumos, ko var radīt šādu noteikumu atšķirīgs tulkojums. Katram *Incoterms* noteikumam ir noteikts konkrēts saturs – noteikumu kopums – un katram no tiem tiek piešķirts viegli iegaumējams trīs burtu saīsinājums. Pēc kataloga principa noteikumi reglamentē svarīgus pārdevēju un pircēju pienākumus saistībā ar preču piegādi, piemēram, piegādes nosacījumus, riska pārejas brīdi un to, kuram darījuma partnerim ir jāsedz transportēšanas vai apdrošināšanas izdevumi. *Incoterms 2000* terminoloģijas pamatā ir Apvienoto Nāciju Organizācijas 1980. gada 11. aprīļa [Konvencija](#) par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem (turpmāk – Vīnes konvencija) (sk. Eiropas Savienības Tiesas ģenerālvokātes Julianas Kokotes (Uliane Kokott) 2011. gada 3. marta viedokli lietā „Electrosteel Europe”, C-87/10, [ECLI:EU:C:2011:116](#), 7.–8. punktu).

[Incoterms FCA](#) (Free Carrier) paredz, ka pārdevējs nodod precī pircēja noteiktajam pārvadātājam norunātajā vietā un nokārto eksporta muitas formalitātes. To, kam ir pienākums nodrošināt preces iekraušanu, nosaka pēc preces nodošanas vietas: ja prece tiek nodota pārdevēja telpās, pārdevējs atbild par iekraušanu pircēja transportā; ja citā vietā (terminālī, ostā, lidostā), pārdevējs atved kravu un nodod to neizkrautu – tālākais ir pārvadātāja un pircēja ziņā. Risks pāriet pircējam brīdī, kad prece ir nodota pircēja norādītajam pārvadātājam norunātajā vietā. Taču *Incoterms* neattiecas uz preču īpašuma tiesību nodošanu (sk. Bhinder B. *Incoterms 2020: New Rules, Old Problems*, pieejams: https://academy.iccwbo.org/incoterms/article/incoterms-2020-new-rules-old-problems/?utm_source=chatgpt.com).

Arī Vīnes konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem, kas ir piemērojama noslēgtajam piegādes līgumam, neattiecas uz sekām, kuras var būt līgumam, un nenosaka pārdotās preces īpašuma tiesības (*Konvencijas 4. panta „b” apakšpunkts*).

Secināms, ka puses ir vienojušās, ka noteiktus līguma jautājumus reglamentē *Incoterms FCA*, tāpat atsevišķi no šāda līguma izrietoši jautājumi reglamentēti Vīnes konvencijā par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem. Vienlaikus nav konstatējams tāds regulējums, kas izslēgtu Roma I regulas piemērošanu attiecībā uz to tiesību aktu noskaidrošanu, kas piemērojami īpašuma tiesību pārejas noteikšanai.

Preču piegādes līgumā puses nav vienojušās par līgumam piemērojamiem tiesību aktiem, kas attiecas uz īpašuma tiesību pāreju, tādējādi atbilstoši Roma I regulas 4. panta 1. punkta „a” apakšpunktam un Eiropas Savienības Tiesas praksei (*Eiropas Savienības Tiesas 2016. gada 28. jūlija sprieduma lietā „Verein für Konsumenteninformation”, C-191/15, ECLI:EU:C:2016:612, 49. punkts*) jautājuma par īpašuma tiesību pāreju izšķiršanai piemērojami Vācijas tiesību akti.

[6.3.3] Vispārīgi īpašuma tiesību pāreju pirkuma (piegādes) līgumā Vācijas tiesību aktos regulē turpmāk minētās normas.

Vācijas Tirdzniecības kodeksa (*Handelsgesetzbuch*) [373.–381. paragrāfs](#) regulē komerciālā pirkuma līgumu, taču šīs normas nenoteic īpašuma tiesību pārejas kārtību. Tādējādi saskaņā ar Tirdzniecības kodeksa ievadlikuma (*Einführungsgesetz zum Handelsgesetzbuch*) [2. panta pirmo daļu](#) piemērojamas Vācijas Civiltiesības kodeksa normas (*Bürgerliches Gesetzbuch*).

Vācijas civiltiesības līdzīgi kā Latvijas civiltiesības pazīst tiesisku darījumu iedalījumu apņemšanās un rīcības darījumos (sk. Balodis K. *Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007, 173.–174. lpp., Senāta 2026. gada 7. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKC-77/2026, ECLI:LV:AT:2026:0407.C771370723.11.S, 8.2. punktu*).

Ar apņemšanās darījumu saprot tiesisku darījumu, ar kuru tiek nodibināts pienākums izpildīt noteiktu saistību. Galvenais apņemšanās darījuma piemērs ir pirkuma līgums. Tas uzliek pārdevējam pienākumu nodot pircējam pārdoto lietu un pārnest uz viņu īpašuma tiesības uz šo lietu (Civiltiesības kodeksa [433. paragrāfa](#) pirmās daļas pirmais teikums); savukārt pircējs ar pirkuma līguma noslēgšanu iegūst tiesības (prasījumu) prasīt pirkuma objekta nodošanu un īpašuma tiesību pārņemšanu. Ar apņemšanās darījuma (pirkuma līgumu) noslēgšanu paša tiesību objekta (pirkuma priekšmeta) tiesiskais stāvoklis tieši neizmainās; neraugoties uz pirkuma līguma noslēgšanu, pārdevējs joprojām paliek pārdotās lietas īpašnieks (sk. Brox H., Walker W.-D. *Allgemeiner Teil des BGB. 42., neu bearbeitete Auflage. München: Verlag Vahlen, 2018, § 5, Rn. 1*).

Savukārt rīcības darījums ir tiesisks darījums, ar kuru tiesības tiek tieši nodotas, apgrūtinātas, grozītas vai izbeigtas, tādējādi tieši ietekmējot vai iedarbojoties uz konkrētajām tiesībām un to pastāvēšanu. Daudzi rīcības

darījumi tiek regulēti lietu tiesību daļā, piemēram, īpašuma tiesību nodošana, ko attiecībā uz kustamām lietām regulē Vācijas Civillkodeksa 929. un turpmākie paragrāfi, bet attiecībā uz nekustamām – 873. un 925. paragrāfs (sk. Brox H., Walker W.-D. *Allgemeiner Teil des BGB. 42., neu bearbeitete Auflage. München: Verlag Vahlen, 2018, § 5, Rn. 2*). Rīcības darījums, ar kuru īpašnieks rīkojas ar savām īpašuma tiesībām, ir, piemēram, īpašuma tiesību nodošana uz lietu (sk. Wolf M., Neuner J. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts. 11., vollständig neu bearbeitete Auflage des von Karl Larenz begründeten Werkes. München: C. H. Beck, 2016, § 29, Rn. 32*).

Vācijas Civillkodeksa [929. paragrāfā](#) noteikts: „Lai nodotu īpašuma tiesības uz kustamu lietu, ir nepieciešams, lai īpašnieks nodotu lietu ieguvējam un abas puses būtu vienojušās par to, ka īpašuma tiesībām ir jāpāriet. Ja ieguvējs jau atrodas lietas valdījumā, pietiek ar vienošanos par īpašuma tiesību pāreju”.

Saskaņā ar Vācijas Civillkodeksa 929. paragrāfa pirmo teikumu īpašuma tiesību iegūšanai ir nepieciešama vienošanās un lietas nodošana. Vienošanās saskaņā ar Civillkodeksa 929. paragrāfa pirmo teikumu ir tiesisks darījums, kas ir noslēdzams bez kādas sevišķas formas ievērošanas. Šīs liettiesiskās vienošanās īpatnība izpaužas iekšējās abstrakcijas principā, kuram atbilstoši gribas izteikumu saturs priekšmetiski ir stingri ierobežots: tas aptver pušu un nododamās lietas konkretizēšanu, kā arī tiesiskās sekas — īpašuma tiesību pāreju starp šīm pusēm (sk. Oechsler J. In: Gaier R. (Red.). *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 8. 10. Auflage. München: C. H. Beck, 2026, BGB § 929, Rn. 3, 23f*). Savukārt lietas nodošanas priekšnoteikums ir valdījuma uz lietu pāreja no lietas atsavinātāja uz ieguvēju (sk. *turpat, Rn. 49 ff*).

Viens no gadījumiem, kad neskatoties uz lietas nodošanu ieguvējam, īpašuma tiesības uz nodoto lietu nepāriet, proti, uz laiku paliek atsavinātājam, ir regulēts Vācijas Civillkodeksa [449. paragrāfā](#), kura pirmā daļa noteic: „Ja pārdevējs ir paturējis īpašuma tiesības uz kustamu lietu līdz pirkuma cenas samaksai, tad šaubu gadījumā pieņemams, ka īpašuma tiesības tiek nodotas ar atliekošu nosacījumu – pilnīgu pirkuma cenas samaksu (īpašuma tiesību paturējums)”.

Saskaņā ar šo tiesību normu līdz pirkuma cenas pilnīgai samaksai pārdevējs paliek lietas īpašnieks, lai gan rīcības darījums jau iepriekš – parasti saistībā ar lietas nodošanu – ir noslēgts. Savukārt vienošanās par īpašuma tiesību paturējumu salīdzinājumā ar īpašuma tiesību nodošanas pilnīgu atlikšanu līdz pirkuma cenas samaksas brīdim pircējam ir izdevīga ar to, ka, pilnībā izpildot pirkuma cenas samaksas pienākumu, kas attiecībā uz īpašuma tiesību pāreju ir vērtējams kā atliekošs nosacījums, viņš (šim nosacījumam iestājoties) automātiski kļūst par lietas jauno īpašnieku (sk. Maultzsch F. In: Oetker H. (Red.). *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 4/1. 9. Auflage. München: C. H. Beck, 2024, BGB § 449, Rn. 2*).

Vienlaikus, lai nodibinātu īpašuma tiesību paturējumu (kas no Latvijas saistību tiesību skatpunkta atbilst Civillikuma 2069. pantā regulētajam nomaksas pirkuma līgumam, saskaņā ar kuru pārdevējs patur īpašuma tiesības uz lietu līdz pilnas pirkuma cenas samaksai, un no lietu tiesību skatpunkta – Civillikuma 997. pantā regulētajai īpašuma tiesību nodošanai ar atliekošu nosacījumu), pusēm par to ir nepieciešams vienoties (sk. *turpat, Rn. 19 ff*). Atbilstoši Vācijas Federālās Augstākās tiesas (*Bundesgerichtshof*) atzītajam, ja vien iepriekš nav panākta vienošanās par īpašuma tiesību paturējumu, tad preču piegāde (preču nodošana pircējam) saprotama kā piedāvājums jeb priekšlikums beznosacījumu īpašuma tiesību nodošanai (sk. [Vācijas Federatīvās Republikas Federālās Augstākās tiesas 1978. gada 25. oktobra sprieduma ietā Nr. VIII ZR 206/77](#) 20. punktu).

Atbilstoši Vācijas Federālās Augstākās tiesas atzītajam pietiek, ka pie lietas nodošanas esošā pušu griba nodot īpašuma tiesības (vienošanās par īpašuma tiesību pāreju) izriet vai ir izsecināma no apstākļiem (sk. [Vācijas Federatīvās Republikas Federālās Augstākās tiesas 1990. gada 29. marta sprieduma ietā Nr. IX ZR 134/89](#) 7. punktu).

[6.4] Nākamais noskaidrojamais jautājums ir par to, vai attiecībā uz automašīnu rezerves daļām ir iestājušies minētie īpašuma tiesību iegūšanas priekšnoteikumi, ievērojot Vācijas tiesību aktus.

No lietas materiāliem izriet, ka starp uzņēmumu SIA „Nosaukums B” un /Nosaukums A” GmbH tika noslēgts līgums par automašīnu rezerves daļu piegādi, kurā pārdevējs – /Nosaukums A” GmbH – apņemas piegādāt precī pircējam – SIA „Nosaukums B” –, kuram jāapmaksā prece 30 dienu laikā no rēķina datuma. Līgumā nav ietverts nosacījums par īpašuma tiesību pāreju.

Tāpat lietā nepastāv strīds, ka uzņēmums SIA „Nosaukums B” no /Nosaukums A” GmbH ir saņēmis automašīnu rezerves daļas par kopējo summu 45 021,57euro, bet apmaksājis 1 442,86 euro.

Nav konstatēta vienošanās, ka pārdevējs patur īpašuma tiesības līdz pilnībā tiek samaksāta pirkuma maksa. Pārdevējs preces nodevis pircējam pirkuma (piegādes) izpildes nolūkā (nevis, piem., glabāšanai) un pircējs pieņēmis preces tādā pat nolūkā.

Ņemot vērā minēto, Senāts atzīst, ka, atbilstoši Vācijas tiesību aktiem ar preču pieņemšanu ir notikusi īpašuma tiesību pāreja no pārdevēja uz pircēju, savukārt pircēja pienākums samaksāt pirkuma cenu neietekmē šo īpašuma tiesību pāreju.

Šāda īpašuma tiesību pāreja atbilst arī Latvijas civiltiesību doktrīnā paustajai atziņai, ka gadījumā, ja lieta ir nodota ieguvējam (pircējam) „bez jebkāda piebilduma” no atsavinātāja (pārdevēja) puses, bet pirkuma cenas samaksa nav izdarīta, tad saskaņā ar Civillikuma 2034. panta otro teikumu, īpašuma tiesības ar lietas nodošanas brīdi pāriet ieguvējam (sk. Torgāns K. *Saistību tiesības. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018, 255. lpp.*).

Līdz ar to apelācijas instances tiesa nepamatoti atzinusi, ka apsūdzētais ir piesavinājies svešu mantu – Vācijas komercsabiedrībai piederošas preces –, jo tās preču nodošanas brīdī bija kļuvušas par pircēja (Latvijas komercsabiedrības) īpašumu un tas varēja rīkoties ar precēm pēc saviem ieskatiem. Savukārt Vācijas komercsabiedrībai varētu būt prasījuma tiesības par pirkuma cenas samaksu (parāda piedziņu), kas risināma Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

Turklāt, ja pircējs piegādātās preces pārdevis tālāk trešajām personām (saskaņā ar pirkuma līgumiem, ko noslēgusi Latvijas komercsabiedrība un trešās personas) un no tām saņēmis samaksu par precēm, šī samaksa ir attiecīgo pirkuma līgumu izpildījums. Nevar uzskatīt, ka no trešajām personām saņemtie finanšu līdzekļi ir Vācijas komercsabiedrības īpašums un ka tā tos būtu uzticējusi apsūdzētā pārstāvētajai Latvijas komercsabiedrībai vai ka šie līdzekļi atradušies tās pārziņā.

[6.5] Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka gadījumā, ja manta nodota citai personai civiltiesisko attiecību ietvaros, personas noziedzīgās rīcības konstatēšanai vispirms noskaidrojama darījuma būtība, mantas nodošanas pamats un personas pienākumi. Tikai pēc šo apstākļu noskaidrošanas iespējams pienācīgi izvērtēt personas rīcības tiesiskumu un konstatēt, vai pastāv pamats atzīt tās rīcību par noziedzīgu.

Apelācijas instances tiesa neizvērtēja darījuma būtību, kas starp uzņēmumiem bija civiltiesisko attiecību pamatā, kā rezultātā nepamatoti apsūdzētā /Persona A/ darbības atzinusi par noziedzīgām.

Ņemot vērā, ka apsūdzētā darbībās nav konstatējama Krimināllikuma 179. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvā puse, tiesa nepareizi piemērojusi šo pantu, kvalificējot noziedzīgo nodarījumu.

[6.6] Atbilstoši Krimināllikuma 1. panta pirmajai daļai pie kriminālatbildības saucama un sodāma tikai tāda persona, kura vainīga noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, tas ir, kura ar nodomu (tīši) vai aiz neuzmanības izdarījusi šajā likumā paredzētu noziedzīgu nodarījumu, kam ir visas noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes.

Kriminālprocesa likuma 377. panta 2. punkts noteic, ka kriminālprocesu nedrīkst uzsākt, bet uzsākts process ir jāizbeidz, ja izdarītajā nodarījumā nav noziedzīga nodarījuma sastāva un, ievērojot Kriminālprocesa likuma 380. pantā noteikto, Senāts atzīst, ka kriminālprocesa izbeigšana uz šāda pamata ir personu rehabilitējošs apstāklis.

No Kriminālprocesa likuma 377. panta 2. punktā ietvertā nosacījuma, to aplūkojot sistēmiski ar Kriminālprocesa likuma 587. panta pirmās daļas 3. punktā noteikto, izriet, ka Senāta kompetencē ir pieņemt lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu arī gadījumā, ja izdarītajā nodarījumā nav noziedzīgā nodarījuma sastāva.

Ievērojot minēto un to, ka taisnīgu attiecību noregulējumu iespējams panākt, nevērtējot lietā esošos pierādījumus, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums atceļams pilnībā un kriminālprocess izbeidzams.

[7] Vācijas uzņēmuma /Nosaukums A/” GmbH pārstāvis Kriminālprocesa likuma 351. panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā pieteicis kaitējuma kompensāciju par /Persona A/ radīto mantisko kaitējumu 33 892,80euro.

Ievērojot to, ka kriminālprocess izbeidzams uz rehabilitējošiem pamatiem, Vācijas uzņēmuma /Nosaukums A/" GmbH pieteikums par nodarījuma rezultātā radītā kaitējuma atlīdzināšanu atstājams bez izskatīšanas. Pieteikuma atstāšana bez izskatīšanas nav šķērslis kaitējuma atlīdzināšanas prasības celšanai [Civilprocesa likumā](#) noteiktajā kārtībā.

[8] Rīcība ar lietiskajiem pierādījumiem, dokumentiem, citiem izņemtajiem priekšmetiem un vērtībām noteikta Kriminālprocesa likuma 240. pantā. Atbilstoši šā panta pirmās daļas 1. punktā noteiktajam tos atdod to īpašniekiem vai likumīgajiem valdītājiem, bet, ja tie nav jāatdod īpašniekiem vai likumīgajiem valdītājiem, – realizē – vai, ja tiem nav vērtības, – iznīcina vai izsniedz ieinteresētajai institūcijai pēc tās lūguma.

Savukārt saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 235. panta otrās daļas 2. punktu lietas un dokumentus, kuri iegūti izmeklēšanas darbību gaitā, pret parakstu atdod to īpašniekam vai likumīgajam valdītājam, izdarot par to atzīmi lietu un dokumentu sarakstā, ja ar attiecīgajām lietām un dokumentiem veiktas nepieciešamās izmeklēšanas darbības un to atdošana īpašniekam vai likumīgajam valdītājam nekaitē turpmākajam kriminālprocesam.

Senāts konstatē, ka pirmās instances tiesas sprieduma rezolutīvajā daļā nolemts lietiskos pierādījumus – Vācijas uzņēmuma /Nosaukums A/" GmbH un SIA „Nosaukums B/” 2015. gada 15. aprīļa līgumus Nr. LV-2015-1 (divi eksemplāri, katrs uz 3 lapām) un rēķinus-pavadzīmes uz 37 lapām –iznīcināt. Taču pirmās instances tiesa, spriedumā atsaucoties uz Kriminālprocesa likuma 240. pantu, nav pamatojusi, kāpēc tā minētos dokumentus atzinusi par lietiskajiem pierādījumiem un nolēmusi iznīcināt, nevis noteikt citu rīcību ar tiem. Senāts atzīst, ka šāds tiesas spriedums neļauj saprast, kādu apsvērumu dēļ tiesa nonākusi tieši pie tāda un ne citāda lietas izskatīšanas rezultāta šajā jautājumā.

Senāts jau iepriekš norādījis, ka Kriminālprocesa likums imperatīvi noteic, ka krimināllietā izmeklēšanas darbības rezultātā iegūts dokumenta oriģināls nav iznīcināms, bet atdodams atpakaļ attiecīgās lietas turētājam, un tikai tad, ja tie nav jāatdod īpašniekiem vai likumīgajiem valdītājiem, tos var realizēt vai, ja tiem nav vērtības – iznīcināt vai izsniegt ieinteresētajai institūcijai pēc tās lūguma (skat. *Senāta 2023. gada 13. jūnija lēmumu lietā Nr. SKK-204/2023*, [ECLI:LV:AT:2023:0613.11360017819.6.L](#)).

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, atstājot negrozītu pirmās instances tiesas spriedumu daļā par rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem, nav konstatējusi pirmās instances tiesas pieļautos Kriminālprocesa likuma 240. panta pirmās daļas 1. punkta, 512. panta pirmās daļas pārkāpumus un tādējādi pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturtās daļas pārkāpumus. Minētie pārkāpumi atzīstami par būtiskiem pārkāpumiem Kriminālprocesa likuma 575. panta trešās daļas izpratnē, kas novedis pie nelikumīga nolēmuma šajā daļā.

No 2016. gada 30. novembra kratīšanas protokola konstatējams, ka minētie dokumenti – /Nosaukums A/" GmbH un SIA „Nosaukums B/” 2015. gada 15. aprīļa līgumi Nr. LV-2015-1 un rēķini-pavadzīmes – tika izņemti apsūdzētā /Persona A/ uzņēmuma juridiskajā adresē.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 235. panta otrās daļas 2. punktu, 240. panta pirmās daļas 1. punktu dokumenti – /Nosaukums A/" GmbH un SIA „Nosaukums B/” 2015. gada 15. aprīļa līgumi Nr. LV-2015-1 (divi eksemplāri, katrs uz 3 lapām), rēķini-pavadzīmes uz 37 lapām – atdodami apsūdzētajam /Persona A/.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 240. panta otro daļu, ja divu mēnešu laikā no paziņojumu nosūtīšanas dienas /Persona A/ dokumentus neizņem, tie ir iznīcināmi.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 134. panta otro daļu lietiskie pierādījumi – izdrukas no elektroniskā pasta uz 52 lapām un to tulkojums latviešu valodā uz 15 lapām, CD ar elektronisko saraksti un darījumu apliecinošiem dokumentiem, kas glabājas pie krimināllietas materiāliem – glabājami pie krimināllietas materiāliem kā dokumenti.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587. panta pirmās daļas 3. punktu, Senāts

nolēma

atcelt Vidzemes apgabaltiesas 2024. gada 26. septembra spriedumu pilnībā;

izbeigt kriminālprocesu /Persona A/ apsūdzībā pēc Krimināllikuma 179. panta trešās daļas;

Vācijas uzņēmuma /Nosaukums A/” GmbH, reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, kaitējuma kompensāciju par mantisko zaudējumu – 33 892,80euro (trīsdesmit trīs tūkstoši astoņi simti deviņdesmit divi euro, 80 centi) – atstāt bez izskatīšanas;

dokumentus – /Nosaukums A/” GmbH un SIA „/Nosaukums B/” 2015. gada 15. aprīļa līgumus Nr. LV-2015-1 (divi eksemplāri, katrs uz 3 lapām) un rēķinus-pavadzīmes uz 37 lapām – atdot/Persona A/;

ja divu mēnešu laikā no paziņojuma nosūtīšanas dienas īpašnieks dokumentus neizņem, tos iznīcināt;

dokumentus – izdrukas no elektroniskā pasta uz 52 lapām un to tulkojumu latviešu valodā uz 15 lapām, CD ar elektronisko saraksti un darījumu apliecinājošiem dokumentiem, kas glabājas pie krimināllietas materiāliem – atstāt glabāšanā pie krimināllietas materiāliem.

Lēmums nav pārsūdzams.

A. Uminskis S. Kaija I. L. Zemīte